

Bankovní právo

JUDr. Michaela Moždiáková

interní doktorandka katedry finančního práva a národního hospodářství

Bankovní právo - **osnova**

- bankovní právo – obecně
- základní právní předpisy
- centrální banka (Česká národní banka)
- obchodní (komerční) banky
- bankovní dohled

Bankovní právo - **obecně**

Bankovní právo = právní regulace společenských vztahů vznikajících, realizujících se, měnících se a zanikajících v rámci činností uskutečňovaných bankovním sektorem (definice dle dr. Mrkývky)

Bankovní právo - **obecně**

Do kterého právního odvětví bankovní právo spadá?
(obchodní x občanské x finanční x správní x ústavní..?)

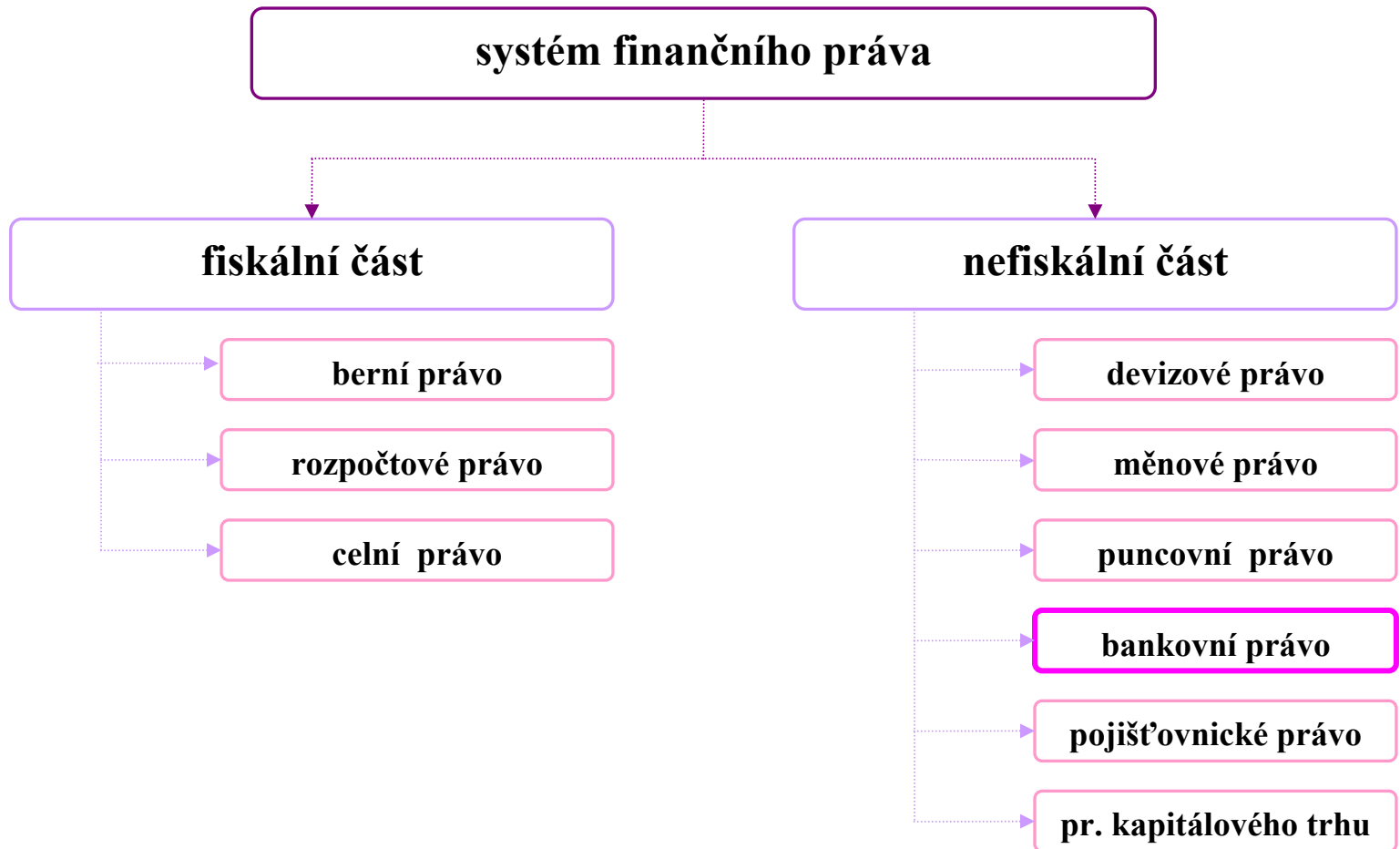
Jaké společenské vztahy převládají?
(horizontální x vertikální?)

Lze vůbec jednoznačně určit?

NE !

Účel? → především didaktický

Bankovní právo - obecně

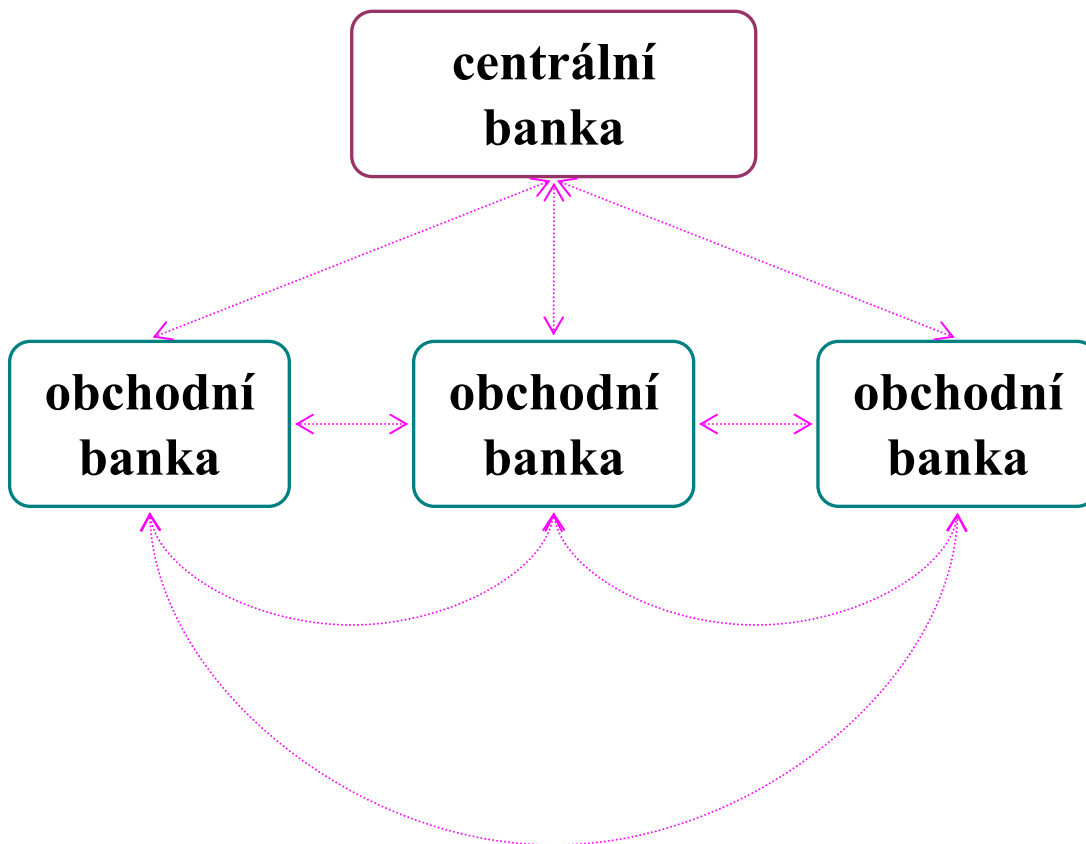
Bankovní právo - obecně

Bankovní právo z pohledu **nefiskální části finančního práva** (někdy i jako tzv. veřejné bankovní právo)

=

právní regulace bankovního systému (centrální banka a obchodní banky) a vzájemných vztahů mezi centrální bankou a obchodními bankami, jakož i mezi obchodními bankami navzájem.

Bankovní právo - obecně

Bankovní právo - základní právní předpisy

- Zákon č. 21/1992 Sb., **o bankách**
- Zákon č. 6/1993 Sb., **o České národní bance**
- Zákon č. 284/2009 Sb., **o platebním styku**
- Zákon č. 254/2004 Sb., **o omezení plateb v hotovosti**
- Zákon č. 253/2008 Sb., **o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu**
- Zákon č. 229/2002 Sb., **o finančním arbitrovi**

Bankovní právo - **centrální banka**

Centrální banka ČR = Česká národní banka

- Čl. 98 Ústavy
- Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance
 - Sídlo: Praha (ze zákona) - Senovážná 3
 - [webové stránky ČNB](#)

Bankovní právo - **centrální banka**

Česká národní banka - obecně

- vznikla 1.1.1993 rozdělením Státní banky československé
- právnická osoba s postavením veřejnoprávního subjektu → osoba veřejného práva sui generis
- nezávislá na vládě x bez zákonodárné iniciativy
- součást Evropského systému centrálních bank (ESCB) Jaké jsou úkoly ČNB v ESCB?

Bankovní právo - **centrální banka**

Česká národní banka - obecně

- správce měny a výlučná emisní instituce
- banka bank
- správce účtů státu

Bankovní právo - **centrální banka**

Hlavní cíl ČNB

- **péče o cenovou stabilitu** (čl. 98/1 Ú a § 2/1 ZČNB)
→ vytváření nízkoinflačního prostředí v ekonomice
(...podmínek pro udržitelný hospodářský růst)

Bankovní právo - **centrální banka**

Doplňkové cíle ČNB

- určuje měnovou politiku,
- vydává bankovky a mince,
- řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank a pečuje o jejich plynulost a hospodárnost,
- podílí se na zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebních systémů a na jejich rozvoji,
- vykonává **dohled nad osobami působícími na finančním trhu**, provádí analýzy vývoje finančního systému, pečuje o bezpečné fungování a rozvoj finančního trhu v ČR, přispívá ke stabilitě jejího finančního systému jako celku.

Bankovní právo - **centrální banka**

Zásady činnosti ČNB

- z. priority hlavního cíle
- z. tržní ekonomiky
- z. podpory obecné hospodářské politiky v ES
- z. absolutní nezávislosti
- z. relativní nezávislosti na vládě
- z. spolupráce s vládou

Bankovní právo - **centrální banka**

Zásady činnosti ČNB

- z. mezinárodní spolupráce
- z. závaznosti statutu ECB
- z. podřízenosti právním aktům ECB
- z. obchodního tajemství
- z. mlčenlivosti
- z. informační

Bankovní právo - **centrální banka**

Nezávislost ČNB

→ personální, institucionální, funkční a finanční

- **personální**

- omezení politických ingerencí do personálního obsazení BR
- taxativní výčet důvodů odvolání člena BR

- **institucionální**

- BR při plnění svých zákonem stanovených cílů a výkonu svých dalších činností nesmí přijímat ani vyžadovat pokyny od prezidenta, parlamentu, vlády či jakýchkoli jiných subjektů

Bankovní právo - **centrální banka**

Nezávislost ČNB

- **funkční**
 - relativní autonomie ČNB při formulování inflačních cílů a nástrojů k jejich dosažení
 - o zásadách a opatřeních měnové a fiskální politiky se ČNB a vláda vzájemně informují
- **finanční**
 - zákaz přímého financování veřejného sektoru a jím řízených subjektů → ČNB má vlastní rozpočet schválený BR
 - externí audit výsledku hospodaření
 - roční zpráva o výsledku hospodaření → parlamentu
 - info veřejnosti o pozici ČNB

Bankovní právo - **centrální banka**

Organizační struktura

→ § 4 a na. ZČNB

- ústředí (Praha)
 - [Organizační struktura ústředí ČNB](#)

Bankovní právo - **centrální banka**

Organizační struktura

- pobočky
 - Praha,
 - Plzeň,
 - Hradec Králové,
 - Brno,
 - Ostrava,
 - České Budějovice,
 - Ústí nad Labem
- [Pobočky ČNB](#)

Bankovní právo - **centrální banka**

Bankovní rada (BR)

- vrcholný (kolektivní) řídicí orgán
- 7 členů - guvernér, viceguvernér (2), členové bankovní rady – tzv. vrchní ředitelé (4) → § 6 ZČNB
 - Organizační struktura ústředí ČNB
 - Informace o bankovní radě

Bankovní právo - **centrální banka**

Bankovní rada (BR)

- demonstrativní výčet činností BR → § 5/2 ZČNB
- členy BR jmenuje a odvolává prezident ČR
- funkční období 6 let (ne více jak 2x)
- neslučitelnost funkcí
- je plně způsobilý k PÚ, má ukončené VŠ vzdělání, je bezúhonný, je v měnových záležitostech a v oblasti finančního trhu uznávanou a zkušenou osobností

Bankovní právo - **komerční banky**

Banka jako podnikatel

Banka = subjekt podnikatelského charakteru, odlišující se od ostatních předmětem podnikání
→ obecně „obchodování s penězi“

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

- právnická osoba ve formě a.s.,
- přijímající vklady od veřejnosti a
- poskytující úvěry,
- která má k výkonu těchto činností bankovní licenci
→ tzv. bankovní monopol

Bankovní právo - komerční banky

Banka jako finanční zprostředkovatel

Banka = druh finančního zprostředkovatele
(vklady x úvěry)

Bankovní právo - komerční banky

Bankovní činnost

- hlavní činnost → § 1/1 ZB
 - přijímání vkladů a
 - poskytování úvěrů
- vedlejší činnost → § 1/3 ZB
 - investování do cenných papírů na vlastní účet,
 - finanční pronájem (finanční leasing),
 - platební styk a zúčtování,
 - vydávání a správu platebních prostředků, například platebních karet a cestovních šeků,
 - poskytování záruk,
 - otvírání akreditivů,

Bankovní právo - komerční banky

Bankovní činnost

- vedlejší činnost → § 1/3 ZB
 - obstarávání inkasa,
 - poskytování investičních služeb podle zvláštního právního předpisu
 - finanční makléřství,
 - výkon funkce deponitáře,
 - směnárenskou činnost,
 - poskytování bankovních informací,
 - obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta s devizovými hodnotami a se zlatem,
 - pronájem bezpečnostních schránek

[seznamy](#)

Bankovní právo - bankovní dohled

Dohled před 1.4.2006

- Bankovníctví
 - **ČNB**
- Družstevní bankovníctví (družstevní záložny)
 - **Úřad pro dohled nad družstevními záložnami**
- Kapitálový trh
 - **Komise pro cenné papíry**
- Pojišťovnictví a penzijní připojištění
 - **Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění**
- Peněžní trh
 - **ČNB**

Bankovní právo - bankovní dohled

Dohled po 1.4.2006

- jednotným orgánem dohledu nad finančním trhem ČR se stala Česká národní banka

zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se **sjednocením dohledu nad finančním trhem**

- pro bankovní sektor tato novelizace nepředstavovala žádnou změnu → bankovní dohled byl již předtím v kompetencích ČNB
 - [Dohled ČNB nad finančním trhem](#)
 - [Postavení dohledu](#)

Bankovní právo - bankovní dohled

Bankovní dohled X regulace

Dohled = kontrola dodržování pravidel činnosti a ukládání sankcí v případě porušení

X

Regulace = koncipování a prosazování podmínek, pravidel a rámce činnosti bankovních institucí

Bankovní právo - bankovní dohled

Důvody bankovního dohledu

- vytváření prostoru pro provádění cenové politiky
- podpora bezpečnosti
- podpora důvěryhodnosti
- podpora efektivnosti bankovního systému
- ochrana klientů bank

Cílem je stabilita finančního trhu, kterou nelze zajistit pouze tržními mechanismy, proto je činnost bank regulována velkým množstvím omezujících a příkazujících pravidel, především v podobě právních předpisů (tzv. **bankovní regulace**)

Bankovní právo - bankovní dohled

Bankovní dohled

- k výkonu dohledu je zmocněna ČNB → § 25 ZB

ČNB tak dle § 44 ZČNB

- kontroluje zejména dodržování → Legislativní základna
 - zákona č. 21/1992 Sb., o bankách
 - opatření a vyhlášek ČNB
 - podmínek stanovených udělenými licencemi a povoleními
- rozhoduje o žádostech o udělení licencí, povolení, registrací a předchozích souhlasů
- získává informace potřebné pro výkon dohledu
- ukládá opatření k nápravě a sankce

Bankovní právo - bankovní dohled

Pravomoci bankovního dohledu

ČNB

- vydává po předchozím vyjádření ministerstva financí bankovní licence,
- vydává opatření a vyhlášky definující pravidla obezřetného podnikání bank,
- monitoruje činnost bank, poboček zahraničních bank a družstevních záložen,
- provádí dohlídky (kontroly) v bankách, včetně poboček zahraničních bank a v družstevních záložnách,

Bankovní právo - bankovní dohled

Pravomoci bankovního dohledu

ČNB

- vydává předchozí souhlasy podle zákona o bankách např. při nabývání podílu na bance, při prodeji podniku banky, sloučení banky, zrušení banky či ukončení bankovních aktivit,
- ukládá opatření k nápravě a sankce za zjištěné nedostatky v činnosti bank,
- rozhoduje o zavedení nucené správy a odnětí bankovní licence po předchozím vyjádření ministerstva financí.

Bankovní právo - bankovní dohled

Metody bankovního dohledu

Na dálku

- ČNB monitoruje činnost bank na základě všech dostupných informací, tj. především:
 - výkazů a hlášení pravidelně předkládaných podle jednotné metodiky stanovené ČNB bankami,
 - auditorských zpráv,
 - informací získaných přímo jednorázově od banky,
 - veřejně dostupných databází apod.

Bankovní právo - **bankovní dohled**

Metody bankovního dohledu

- Na základě výsledků těchto analýz je navrhován:
 - další způsob monitoringu banky,
 - dohlídky na místě,
 - opatření k nápravě apod.

Bankovní právo - bankovní dohled

Metody bankovního dohledu

Na místě

- kontrolní činnost ČNB probíhající přímo v bankách, tzv. dohlídky na místě se stávají rozhodujícím nástrojem bankovního dohledu

Bankovní právo - doporučená literatura

- MRKÝVKA, P. et al. Finanční právo a finanční správa 1.díl. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 404 s. ISBN 80-210-3578-1.
 - strany 206-224
 - signatury (PrF): Fn-1123
- BAKEŠ, M. Finanční právo. 5. upr. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 548 s. ISBN 978-80-740-0801-6.
 - strany 42-46, 52-60, 472-501
 - signatury (PrF, ESF): Fn-1522, PRA-1291
- KYNCL, L. Sjednocení dozoru nad finančními trhy v rámci reformy veřejné správy. In *Dny veřejného práva*. Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2007. s. 76. ISBN 978-80-210-4430-2.

Bankovní právo - konec

**Děkuji
za
pozornost
!!!**